

A NAGYRAKÓI RAKOVSZKY CSALÁD SZÉPIRODALMI MUNKÁI
X X. SZÁZAD: NAGYRAKÓI ÉS KELEMENFALVI RAKOVSZKY FIVÉREK ÍRÁSAI
Rakovszky Iván (1885-1960)

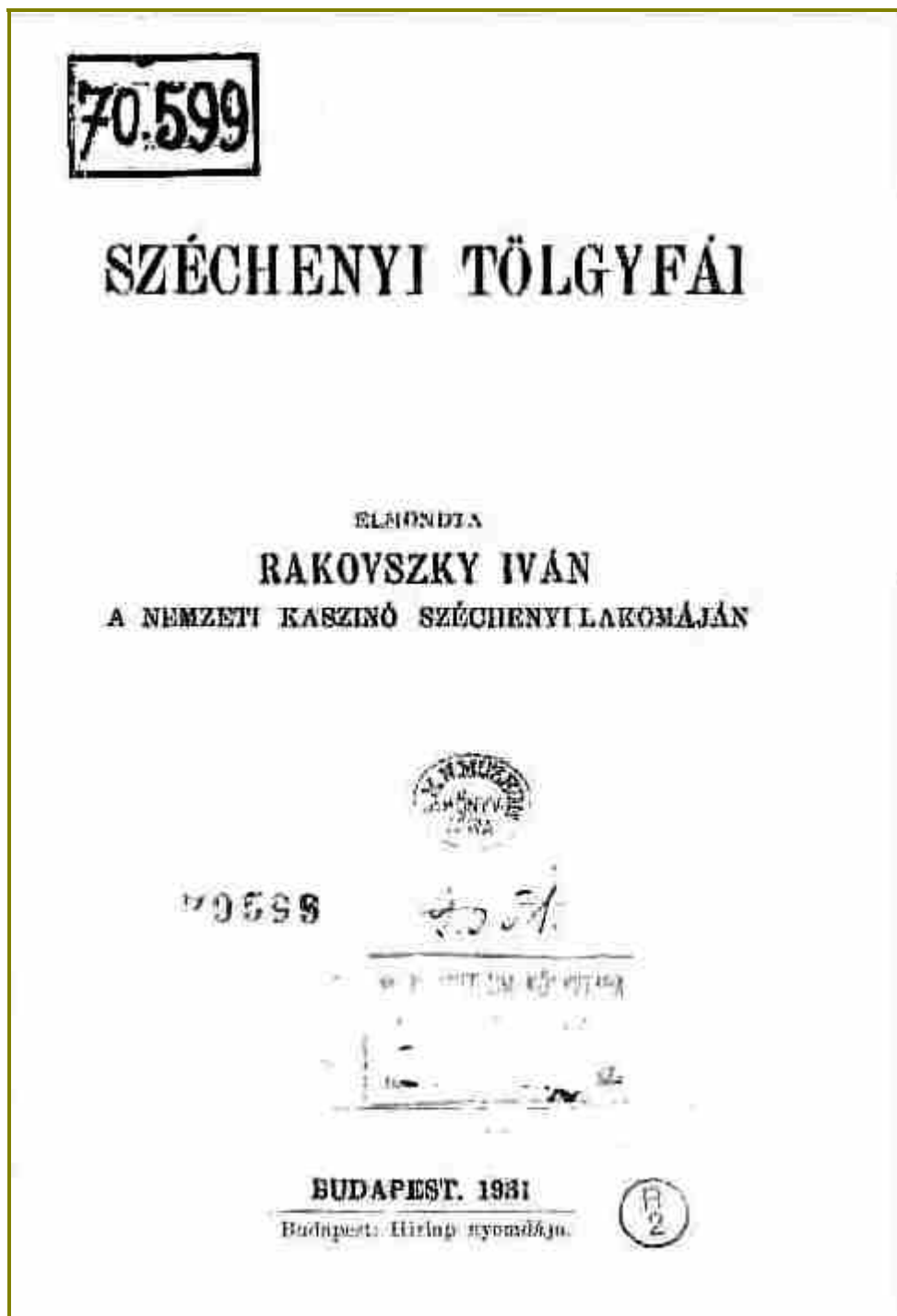
SZÉCHENYI TÖLGYFÁI

ELMONDTA:
RAKOVSZKY IVÁN

A NEMZETI KASZINÓ SZÉCHENYI LAKOMÁJÁN
1931. FEBRUÁR 1.

BUDAPEST, 1931
Budapesti Hírlap nyomdája

Címlap pecsétekkel

„A kiseded makkból, ha egészséges, idővel termő tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.” Ezzel a jelszóval indítja útjára Széchenyi István első munkáját, amellyel a magyar közvélemény elé lép. Ebben az egy mondatban, mintha benne volna Széchenyi egész egyénisége, életének, munkájának dióhéjba foglalt története. Tölgyeket ültetett, hogy beerdósítse vele a magyar pusztaságot, de mielőtt nagyra nőhettek volna, elgázolta őket az események és a sors száguldó áradata. Isten csodája volt, hogy mégis megnőttek sűrű magyar erdővé, mert egészséges volt a makk, melyet Széchenyi elültetett.

Nagy Széchenyinek ezzel a tölgyültető munkásságával kívánok foglalkozni a jelen alkalommal. Mások is, - másutt és ezen a helyen, - sokszor méltatták a reformokat felvető, reformokért harcoló nagyszerű államférfi jövő előkészítő érdemeit. Ha most mégis ehhez a nem egészen újszerű témához nyúlok, teszem ezt nemcsak azért, mert elvégre Széchenyi István élete munkájának vezérmotivuma, a látnoki szellemű reformatori munka volt, hanem azért is, mert ma is olyan időket élünk, ahol makkot kell ültetni, eszméket felvetni, terveket megvalósulás felé vinni, hogy ismét egészséges sűrűségbe hajtson a legázolt magyar berek.

A mai idők, mintha hasonlítanának Széchenyi korszakához. Most is, mint akkor, külső hatalmak tették kezüket a hosszú háborúskodásban elgyengült magyarság sorsára, kegyetlenül megfosztva az önrendelkezés olyan jogaitól, amelyek nélkül a nemzet élete csak tengődés. Most is, mint akkor, politikai harcok közvetlen fegyverével, vagy nyílt csatákon, nem vezethetjük a nemzetet arra a magaslatra, ahonnan a szebb jövőendő ígéretföldje látszik. Most is, mint akkor, gazdasági, kulturális és szociális feladatokon keresztül segíthetünk a politikai jogainak teljében és gazdasági életének virágzásában megtépett nemzeten. Most is, mint akkor, nagy írtások vannak a magyar erdőn, ahová tölgyfát kell ültetni és makkot elvetni, hogy ismét kiteljenek az erdők fasorai és termővé legyen a magyar élet fája s ezért éppen most van szükség, hogy tölgyültető, makkelvető Széchenyi szellemére visszanezzünk, abból tanulván, hogyan cselekedjünk az akkorihoz hasonló, mai szorongattatások között.

Liberális volt-e Széchenyi, vagy konzervatív? A mai ember önkéntelenül elsősorban ezt a kérdést veti fel, hiszen politikai gondolkozásunk a parlamentarizmus korszakában főként ennek a két irányzatnak éles megkülönböztetésére nevel. A politikai elvek értelmezésének mai megmerevedett formája szerint azt kellene felelnünk, hogy kezdetben liberális volt és később a konzervatívok védősáncaiba vonult vissza. De ha az akkori idők perspektívájából akarunk válaszolni, egy percre sem kételkedhetünk benne, hogy Széchenyi pályájának kezdetétől mindvégig haladó liberális volt, még akkor is, amikor az események rohanásnak induló menete útjába állt. Csakhogy liberalizmus nem hasonlított ahhoz a mai liberalizmushoz, amely helyesnek fogad el válogatás nélkül minden új gondolatot és minden új eszmét, elvben, csak azért, mert állítólag mindennek jónak kell lenni, ami új és minden rossz, ami régi és

tradíció. Széchenyi liberalizmusa nem volt ilyen elvont és abszolút, ő nem mindenáron akart újítni és semmit sem elpusztítani, ami régi. Az ő liberalizmusa jóindulatú megfontolás, idegenkedéstől ment mérlegre-tételt jelentett minden új eszmével és gondolattal szemben, hogy azután azért, ami a bírálat és elmemunka rostáján, mint egészséges átesett, annál nagyobb hévvel, annál nagyobb lendülettel szálljon síkra.

Széchenyi ellenében is megtették és Magyarországon ma is szokás, hogy a konzervatív álláspontot bűnnek, gyávaságnak, megalkuvásnak csúfolják. Éppen Széchenyi példaadása és az általa látnoki erővel megjósolt események lefolyása mutatja, hogy vannak pillanatok, - éppen nemzetek legkritikusabb fordulóin, - amikor a józan mérséklet még a haladó szellemű emberre nézve sem bűn, sőt lehet kötelesség. Széchenyi kétségtelen liberalizmusa és tagadhatatlanul haladó szelleme pedig bizonyítja, hogy nem mindig ellensége jövődönnek és haladásnak és nem mindig reakcionárius az, aki veszéllyel fenyegető áramlatok és örvénylések útjába áll olyanokkal szemben, akik, - gyakran jóhiszeműen, - úgy vélik, hogy a nemzet és társadalom épületének kupolája támasztékaitól megfosztva is lebegni fog és elvágva a kupola pilléreit, hajlandók eltemetni önmagukat és nemzetüket az összeomló romok alá.

Széchenyi az államformák fordulóján működött. Bár Európaszerte akkor még a korlátlan monarchiák voltak többségben, az abszolút-monarchia kora lejárt. Olyanfélék voltak ezek a monarchiák, mint ahogy Ferenc császár Ausztriáról mondotta: „Régi házak, amelyek összedőlnek, ha hozzányulnak.” Amikor az oligarchikus államrend káoszát az abszolút monarchiák centralizált, rendet és fegyelmet teremtő hatalma váltotta fel, az abszolút királyi hatalom eszköz volt a nagy cél érdekében, hogy a szegénynek is legyen védelmezője, hogy a túlerősek hatalmaskodásai megszűnjenek, és hogy az egyéni és családi önzést, a nemzet szolgálatában való közös, szervezett munka váltsa fel: szóval, hogy igazság legyen és nemzet legyen. Az elsőnek szolgáltatója, a másodiknak vezére lett a király.

Az abszolút-monarchiák alkonyán a nagy cél feledésbe ment. Az uralkodóház lett öncéllá, melynek szolgálatában a nemzet szervezett ereje, hadserege, hivatalnoki kara, gazdagsága lett eszköz. Ez a belső ellentmondás okozta a korlátlan monarchiák avultságát és pusztulását.

Széchenyi az államformák válságának idején az új kormányzati rend, a parlamentarizmus egyik első magyar apostola lett, ezzel akarván megerősíteni hazájának ősrégi alkotmányát, mely már akkor alig bírta fenntartani életét az öncélú abszolutizmus gondolatának állandó kardcsapásai alatt.

Ma divatos a parlamentarizmus pusztulásáról is beszélni, mondván, hogy a parlamentarizmus célja, - a nemzet legfőbb javának felismerése és megvalósítása, - ugyancsak feledésbe ment és az eszköz, a parlament, átalakult olyan önmaga körül forgó, üresen járó szerkezetté, amelynek garatjára hiába öntik fel a nemzet komoly érdekeinek tiszta búzáját,

értéktelen korpát őröl ki belőle. Vajjon Széchenyi korához hasonlatosan most is olyan időket élünk, amelyekben új állami berendezkedések után kell nézni, hogy a nemzetek fejlődése, lélektelenné vált formák ürességében el ne haljon. Ugy érzem, hogy Széchenyi szellemében nemmel kell a kérdésre felelni.

Széchenyi és reformátortársai az elavult abszolutizmus helyére tudtak ajánlani új kormányformát, amely az angolszász államokban akkor már bevált és amely a két véglet között hányódó Franciaországban egyedül tudta a viszonylagos rendet megteremteni. A parlamentarizmus felváltásának leglelkesebb hirdetői sem tudnak azonban az eltemetetésre szánt rendszer helyébe olyat ajánlani, ami kipróbáltatott és bevált s aminek óvatosság nélkül való elfogadása nem lenne a nemzetre nézve kockázatos kaland.

Van másik különbség is. A korlátlanság erőszak nélkül javulásra képtelen, mert mindent inkább eltűr, mint a maga korlátozását. Ennek ellenében a parlamentarizmus erőszak nélkül is tökéletesíthető uralmi formájában; akár önszántából, akár kényszerből, az életét és lelkét adó nemzeti többség akarata folytán.

Széchenyi, aki a parlamentarizmust a maga tisztaságában képzelte el, bizonyára csodálkozva állana meg a népképviselői országgyűlések mai képe előtt. De úgy, mint életében, aligha kívánná államformák kicserélését s nem akarna a régi helyébe ezuttal ismeretlent és próbálatlant tenni. De szavának és tollának ékesszólásával bizonyára buzdítaná nemzetét, hogy faragja le parlamentarizmusáról azt, ami működését bénítja; javítson rajta és pedig nem kizárólag külföldi példák alapján, - amelyek az eddigi tapasztalatok szerint nem mindig csak jót ígérnek - hanem a magyar nép lelkének, a magyar társadalom szervezetének és a magyar hagyomány tapasztalatainak igényei szerint.

A tiszta parlamentarizmusért folytatta különben Széchenyi élete leg-súlyosabb küzdelmét. Ő klasszikus parlamentarizmust akart, olyat, amely megfér a monarchiával és mely nem tagadja meg az állam fejétől azokat a jogokat, amelyek nélkül a parlamentarizmus nem szerves egész. Az események folyása máshová vezetett. Az államhatalmi tényezők bölcs együttműködése helyett konfliktus fenyegetett, majd tört ki a nemzet és uralkodója között és az elgondolásainak tisztaságáért aggódó Széchenyi tragikus dilemma elé került. Nagysága és jellemének szilárd volta ebben a nehéz helyzetben jelentkezett leghatalmasabban. Népszerűségének veszendőbe menetele nem ijesztette. Barátainak szembefordulása - bár fájt - el nem tántorította. Azok hálátlansága, akikért küzdött, bosszúra nem ingerelte. Élete munkájának megrázkódtatása könnyelmű kísérletezésre nem ragadtatta; maradt meggyőződésében, aki volt s ment tovább a maga egyenes útján.

Államok berendezkedéséről, századokra szóló alkotásokról való koncepciók csak addig tökéletesek, amíg a maguk tisztaságában és masszív egységében kiemelkednek a napi élet zajongó vásári lármájából. Áldott munkájú az a kéz, amely tisztának maradt, szeplőtlen és kiegyenlített elgondolások megvalósításáért reszketés nélkül, a napi élettől független következetességben tud dolgozni. Ha közvetlen munkája egy élet folyamán meddő is marad, jönnek későbbi generációk, amelyek befejezik a félben maradt munkát. De jaj annak a kéznek, amely a jövődőt hordó kariatideket faragja, ha munkája közben karját az események rángatják, tervező elméjét a pillanatok hangulata térítgeti el a kitűzött útról. Nemzetünk tragikus sorsa legjobban mutatja, hogy nemcsak országok életében, de a világ nemzetközi kormányzatában is, súlyos veszedelem évszázadokra szóló nagy elhatározásoknak, lelki szilárdság nélkül politikai hangulatok befolyása alatt való megvalósítása. Ez okozza a nemzetközi és nemzeti élet belső ellentmondásait és azokon keresztül nemzetek fájdalmas tragédiáit.

Széchenyi reformgondolkodását a gyakorlatiság jellemzi elsősorban: „Durvaság s mindenben való szűkölködés, sem erőnek, sem erénynek nem jele;” - mondja. Tisztában van vele, hogy politikai sikereket csak gazdaságilag fejlett ország tud elérni, hogy a nemzetek életében is a hatalom elsősorban a nemzeti vagyon talapzatán nyugszik és hogy annál szabadabb a nemzet, mennél több jómódú és anyagilag független polgára van.

A szűkölködést nem tekinti sem nemzeti erőnek, sem polgári erénynek. Viszont tanításával és példájával megmutatja, miként lehet az anyagi jólét erőnek és erénynek forrása. Jövedelmét arra költi, ami szép és nemes: külföldi utakra, amelyeknek tapasztalatait a nemzet érdekében hasznosítja, művészetre, irodalomra, tudományra, közhasznú gazdasági vállalatokra, magasvérű paripákra, testének egészséges edzésére. Vajha példája nyomán mi is megtanulnánk embertársaink belső értékét, - nem jövedelmeik magas, vagy csekély volta, hanem kiadásaik alapján, - megítélni, mert nem a becsületesen szerzett jövedelem mennyisége árulója a jellemnek, hanem az, hogy a jövedelmét ki mire használja fel. A szűkölködés nem erény s a társadalomnak nem az a veszedelem, hogy egyesek bőségben élnek, de az, hogy vannak olyanok, akik magas anyagi pozíciókban, kiadásaik tükörképében lelkiileg és erkölcsileg alant maradnak. Soha a vagyonnal szemben való társadalmi elkeseredés elharapózni nem tudna, ha mindenki, akinek bőven van, nemes, erkölcsös és tiszteletreméltó módon költené.

Széchenyi reformpolitikáját átszövi a faji és nemzeti érzés gondolata. Nem a mesterkéltén fitogtatott üres hazafiság, hanem a nemzeti szolidaritásnak az emberi szívben mélyen meggyökeresedett szelleme, amely hozzátartozik az ember természetéhez, gondolkozásához olyan elválaszthatatlanul, mint az élőtestnek a lélekkel való egyesülése.

A ma politikai életében, nemcsak titokban csendülnek fel bátortalan hangok a nemzeti szolidaritás felesleges mivoltáról, de nyíltan vallott politikai program az emberiségnek a faji kötelékek kizárásával való megszervezése. Az izig-vérig reálpolitikus Széchenyi ábrándot, álmodot kergetett volna, amidőn összes elgondolásait nemzeti alapra építette fel? Ellenkezőleg. Azok az ábrándozók és álmodozók, akik azt hiszik, hogy az emberi kultúra a nemzeti érzés és a fajok nemes küzdelme nélkül fennmaradhat.

Az emberiségnek mindig lesznek gondolkozásban, kultúrában, vérmérsékletben és érdekekben különböző, külön-külön csoportjai, amelyeknek versengésében tökéletesül a népek lelke és gazdagszik az ember alkotásra való képessége. A nemzetek nemes vetélkedése nélkül az emberiség nem Istennek saját képére teremtetett lelkek nagy összessége lenne, hanem szintelen massa, mely szellemi életének szűkösségében, emelkedés helyett süllyedésbe jut. Bármilyen alapon állnának is és bármint nevezzék is az emberek összetartozó és egymásra utalt külön csoportjait, azok mégis nemzetet és fajt fognak jelenteni, amelyhez való hozzátartozás minden ember elkerülhetetlen érdeke, - mert izoláltan el kell pusztulnia. - És aki a maga csoportjának érdekével ellentétesen viselkedik: áruló lesz és az marad mindörökké. Nemzet nélkül nincs emberi fejlődés és emberhez méltó jövő, ezért Széchenyi joggal épített a nemzeti és faji gondolatnak soha el nem pusztuló szilárd alapjára.

Amit Széchenyi külföldön látott és jónak talált, ezer örömmel ajánlotta nemzetének. Nem gyökerestől akarja külhoni példára hazáját átalakítani, de magyar törzsre szemezte az idegen oltó gallyat. Amit azonban külföldről importált, soha sem akarta a külföld indulatából megvalósítani. Véres szóval ostorozza népe hibáit, - a szatírárt azonban csak arra használja, hogy a magyart felébressze és tette serkentse, - külföldiekkel szemben nem volt a magyar ügynek lelkesebb védője nálánál. Korbácsot font, hogy azzal a magyar hibákat ostorozza, de azt maga használta és nem adta a külföld kezébe, hogy saját faja ellen használhassa fel. Talán nem is álmodhatta, hogy eljön olyan idő, amidőn magyarok másképp cselekedhetnének.

Amit pedig bár külföldi példára meg akart teremteni, magyar szándékból és magyar akaratból építette fel. A nemzet internacionális helyzetét illetően keresett barátokat a magyar gondolatnak, de belső magyar ügyekben külföldi kormányokat és külföldi pártokat szövetségre nem keresett. Pedig volt életének korszaka, amelyben belpolitikai küzdelmeiben külföldi támogatást könnyen talált volna. Nem vette igénybe. Milyen ellentét azokkal a kongó hazafiságú magyarokkal szemben, akik belpolitikai céljaikhoz keresnek külföldön segítséget nemzetükkel szemben olyan kérdésekben, amelyekhez hozzányúlni egyedül a magyar nemzetnek van joga.

Igy tanít bennünket Széchenyi életének példájával. De tanít halálával is. Csakhogy itt negative fordul a példázat. Életéből látjuk, hogy miként kell cselekednünk, halálával mintha arra tanítana, hogy mit ne tegyünk. Amikor úgy látszott, hogy a magyar nemzet tragédiája beteljesedett, a nagy elme és a pompás lélek végképp összetörik. Széchenyi saját kezével vet véget életének. Lehet, mert kialudt benne az utolsó reménysugár. Halála arra tanít, hogy a nemzetnek még akkor sem szabad elvesztenie hitét és reménységét, amikor jövődjének fénye, mely sötétségbe burkolva, mintegy kialudva látszik és ellenséges kéz fekete leplet borít a nemzet elalélt teteme fölé.

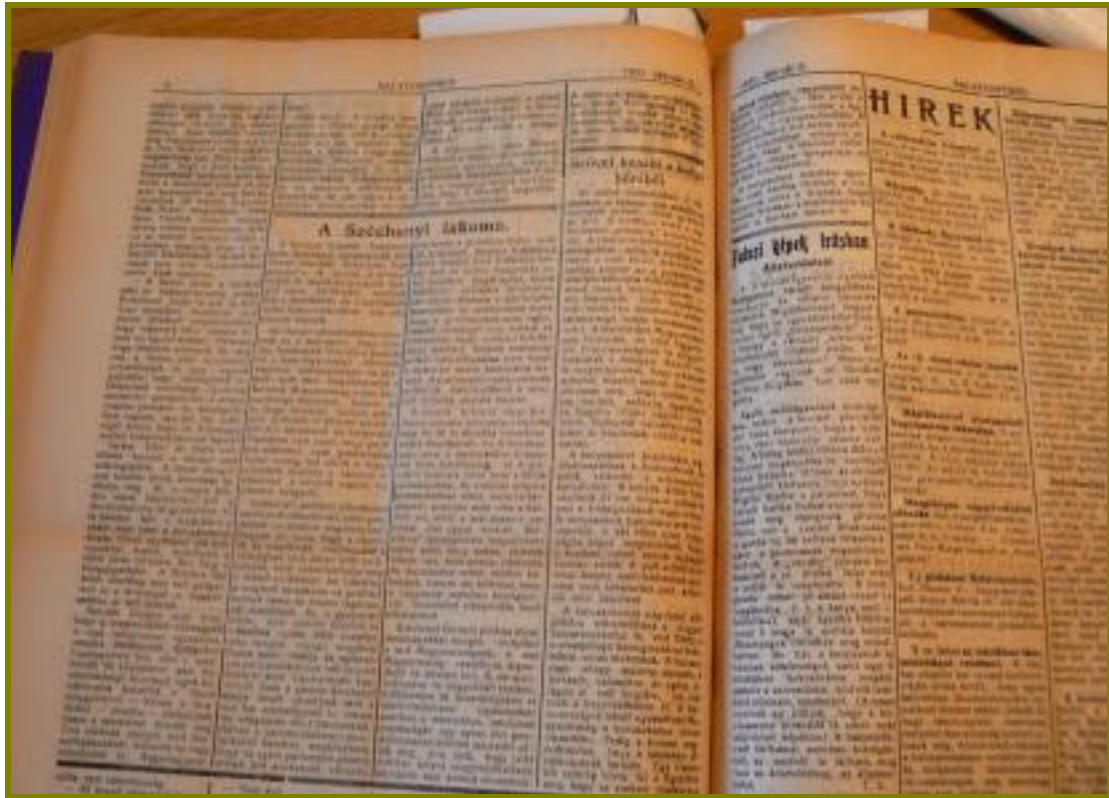
Lám Széchenyi is tévedett. Halála után alig néhány esztendővel új életre kelt a független és szabad nemzet és megvalósult az, amiről álmódott. Azt mondhatnánk, hogy a hatalmas eredmények, amelyeket a kiegyezés időszakában a nemzet elért, Széchenyi gondolatainak valóra válása: termő tölgyfa nőtt a makkból, amit elültetett. Tanítson meg halála arra, hogy lelki erőnket súlyos megpróbáltatások közepette sem szabad elveszíteni. A nemzetek sorsa nem pillanatokon múlik, hanem egymással szorosan összefont események hosszú láncolatán. Ami igazság és amit Isten és a történelmi hivatás rendelt egy nemzetnek, az várathat magára, de a sors meddő méhében el nem pusztul. S a nemzet célhoz ér, csak el ne dobálja magától a reménykedés harcra képesítő fegyvereit.

„A kisdéd makkból, ha egészséges, idővel termő tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.” Szorongattatásunk nehéz idején, ültessük be a megpásztázott magyar erdő írtásait makkal, amely egészséges lesz, ha Széchenyi szellemét hordozza és sem belső, sem külső ellenség el nem gázolhatja, ha hiszünk Isten örök igazságában, magyar erőben és magyar jövőben. Ha így teszünk, idővel lesz ismét sűrű magyar erdőn termő tölgyfa.

EGY KORABELI BESZÁMOLÓ A BESZÉDRŐL.

Ez a beszámoló a „Balatonfüred” c. lap 1931 február 6.-i számában jelent meg.

A Széchenyi lakoma

A Nemzeti Kaszinó hagyományos Széchenyi lakomájának ünnepi beszédét Rakovszky Iván mondotta. A beszéd Széchenyi életén és munkáján keresztül vizsgált olyan kérdéseket, amelyek ma a politikában és a politikáról szóló kommentároknak sok vita tárgyát képezik.

Széchenyi pályafutásában nemcsak az a nagyszerű, hogy minden kortársánál élesebben ismerte fel a nemzetgazdasági reformok végzetes szükségességét és próbált ezek által megváltoztatni a korabeli Magyarország nehéz közgazdasági viszonyait, hanem az is, hogy munkája közben soha-sem térítették ki kitűzött útjáról a pillanat eseményei és hangulatai. Tisztában volt azzal, hogy politikai sikereket csak gazdaságilag fejlett ország tud elérni s hogy a nemzetek életében a hatalom elsősorban a nemzeti vagyon talpazatán nyugszik.

Gyakorlati politikai pályafutása azonban óvatosabb volt, mint gondolatai és elméleti megfontolásai. Nagyon jól tudta, hogy a teoriák és szisztémák alkalmazásával a valóságban csak akkor lehet eredményes, csak akkor hozhatja meg a kívánt eredményt, ha lehetőleg a meglevő társadalmi és politikai keretek lassú és óvatos tágításával vezetődnek be a gyakorlati életbe, mert minden hirtelen és erőszakos újítás több veszélyt, mint hasznot rejteget magában.

Éppen ezért ideálja az egészséges parlamentarizmus volt és ezért folytatta élete legsúlyosabb küzdelmét. Ezen a ponton Széchenyi alakja ismét aktuálissá válik a mai kor szemszögéből is, hiszen ma világszerte divat bizonyos körökben a parlamentarizmus pusztulásáról beszélni, megállapítani, hogy az egész parlamenti gépezet üresen járó szerkezetté változott, amelynek a garatjára hiába önti fel a nemzet komoly érdekeinek tiszta búzáját, csak értéktelen korpát őröl ki belőle. Rakovszky ezzel szemben megállapítja, éppen Széchenyi példájára hivatkozva, aki aligha kívánna a régi helyébe ismeretlent és próbálatlant tenni, hogy a parlamentarizmus leghevesebb ellenségei sem tudnak az eltemetésre szánt rendszer helyébe olyat ajánlani, aminek óvatosság nélkül való elfogadása nem lenne a nemzetre nézve kockázatos kaland, A parlamentarizmus erőszak nélkül is tökéletesíthető a nemzeti többség akarata folytán.

A beszéd befejező része Széchenyi morális jellemképét rajzolta meg és itt is aktuális vonatkozásokra hivatkozott. Az ő hazafiassága nem a mesterkélten fitogtatott üres hazafiasság, az ő szeretete nemzete iránt nem a hibák takarásában, de azoknak szigorú ostromozásában állott, ezeket a kérdéseket azonban nem vitte a külföld elé, mint a mai magyar politikai élet egyes vezérei. Széchenyi igazságérzete megdöbbenet volna azon, hogy sokan, akiknek bőven van, nem nemes, erkölcsös és tiszteleteire méltó módon költekeznek, hanem oly kihívóan, hogy a vagyonnal szemben kétségtelenül társadalmi elkeseredés kezd elharapózni.

Széchenyi életének példája olyan tanulságokkal szolgál melyeket a mai Magyarországnak, a mai Magyarország vezetőinek átgondolni és követni kell. Ő, aki szenvedéseken és megpróbáltatásokon, üldözéseken és keserűségeken át tántoríthatatlanul ragaszkodott azokhoz a nézetekhez, amelynek alaposságát egy egész élet gondolkodásban eltöltött esztendei adták meg, arra tanít, hogy lelki erőnket súlyos megpróbáltatások közepette sem szabad elveszíteni.

A nemzetek sorsa nem pillanatokon múlik. Ami igazság és amit a történelmi hivatás rendelt egy nemzetnek, az várathat magára, de sorsa meddő méhében el nem pusztul.

SZÉCHENYI-EMLÉKLAKOMA

a Nemzeti Kaszinó ünnepe, melyet minden év febr. 1. nagy nevű alapítója emlékének szentel. Sz. végrendelete értelmében családja a nemzeti kaszinó számára egy emlékbillikomot készíttetett következő felírással: „*Borura derű. - Si deus pro nobis, quis conta nos. - Nem halt meg, aki honfitársainak emlékezetében él*”, s hogy az a kaszinó legjobb magyar borával töltve évenként egyszer ünnepélyes lakoma alkalmával a dicsőült emlékére üríttessék. Az emléklakomát a tagok közül választott kiválóbb szónok alkalmi beszéde nyitja és teszi jelentőssé.

Az első emléklakomát 1864 febr. 1. tartották meg és az emlékbeszédet Wenckheim Béla báró mondotta, akit erre a közgyűlés jóváhagyásával a választmány kért fel.

Az évente megtartott emléklakomák szónokai között találjuk: Apponyi Albert gróf (2-szer), Beöthy Ákos, Jókai Mór, Károlyi György gróf (3), Károlyi István gróf (3), Keglevich István gróf, Laczkovics József (2), Majláth György (3), Péczy Manó gr., Radvánszky Béla báró, Széchenyi Béla gróf, Széchenyi Pál gróf, Szemere Miklós, Szentiványi Károly (2), Tisza Lajos gróf, Waldstein János, Zichy Antal gróf, Zichy Antal, Zichy Géza gróf, Zichy Jenő gróf. Dessewffy Aurél gróf és Lipthay Béla báró beszédeiket nem tarthatták meg. Az emléklakomán elmondott beszédek (12 híján) Lipthay Béla báró buzgólkodása folytán egy díszes kötetbe ékesen leiratva, a kaszinó birtokában őriztetnek, egy részét összegyűjtve, nyomtatásban a Magyar Salon tette közzé.

NEMZETI KASZINÓ:

az első magyar kaszinó Széchenyi István kezdeményezésére alakult meg 1827-ben, eredetileg Pesti Kaszinó néven (1830-tól lett Nemzeti Kaszinó). A „díszes gyülekező hely” – az angol klubok mintájára – zártkörű társasági egyesületként működött, s nemcsak a társasági élet föllendítését szolgálta, hanem a közéleti eszmélkedést, a politikai nézetek cseréjét is. A Pesti Kaszinó példáját követve egymás után hozták létre Pesten és más városokban a hasonló célú egyleteket, kaszinókat.

A N. minden arisztokratikus színezete mellett is osztály- vagy pártkülönbséget nem ismer. A felvétel kellékei tisztesség, műveltség, feddhetetlen jellem s önállóság.

A N. hatalmas könyvtára a Magyar Tudományos Akadémia tulajdona.

NAGYRAKÓI ÉS KELEMENFALVI RAKOVSZKY IVÁN

(Budapest, 1885. február 5. – Jászapáti, 1960. szeptember 9.)

m. kir. belügyminiszter,
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter,
m. kir. titkos tanácsos,
országgyűlési képviselő, politikus, a felsőház tagja,
költő

1910-1935: országgyűlési és nemzetgyűlési képviselő,
1922-1926: belügyminiszter,
1928-1935: a fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke,
1941-: a M. Kir. Közigazgatási Bíróság elnöke,
1944 Aug-Okt: vallás és közoktatásügyi miniszter,
magy. kir. titkos tanácsos.

a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának díszelnöke,
a Vármegyei és Városi Mentő-Egyesület elnöke,
az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat elnöke,
kiváló sportoló, Magyar Vívószövetség elnöke, a Magyar Polo Club elnöke.

Rakovszky István (1885-1953) ikertestvére, Rakovszky Menyhért (1894-1959) bátya.

A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen jogtudományi és államtudományi doktori oklevelet szerzett.

1907-ben Turóc vármegye szolgálatába lépett, 1907-1909 között aljegyző, 1909-1910 között tiszteletbeli főjegyző lett.

1910-ben a túróc-megyei Stubnya körzet munkapárti programmal országgyűlési képviselővé választotta, s 1918-ig azt képviselte.

1915 májusában korosztálya behivatván, felmentését nem vette igénybe és bevonult az első honvéddhuszárezredhez.

Midőn a Tisza-kormányt az Esterházy-kabinet váltotta fel, Rakovszky Tiszával együtt ellenzékbe vonult. Ebben az időben nagy sikert aratott egyik parlamenti beszédével, melyben az akkori demokratikusnak nevezett kormányzat közigazgatási módszereit ostorozta.

Nevezetes szerepe volt itt a szlovenszkói magyar pártok politikai életében: a magyar pártok egyesülése érdekében 1920-ban Tátrafüredre egybehívott emlékeztető nagygyűlésen ő elnökölt.

1920-ban Horthy őt akarta megnyerni a kabinetfőnökének, de nem fogadta el ezt.

1923-ban feleségül vette csíkszentmihályi Sándor Jolánt, ifj. Tisza István özvegyét.

1928-ban a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnökévé nevezték ki mely tisztséget 1935-ig töltötte be. Ekkor teljes erővel látott hozzá a főváros bonyolult és régen vajúdó városrendezési problémáinak megoldásához. Mint a külföldi fővárosok alapos ismerője, nagy hozzáértéssel igyekezett tapasztalatait Budapest felvirágoztatásának és kiépítésének érdekében gyümölcsöztetni.

1935-ben a Gömbös Gyula politikája ellen tiltakozásul Bethlen Istvánnal együtt kilépett a kormánypártból.

1941. április 28-tól a Közigazgatási Bíróság elnökévé nevezték ki. Így Rakovszky, ennek elnökeként, mint igen magas közjogi méltóságot viselő személy, tagja lett a Felsőháznak. Ettől kezdve ismét nyíltan kezdett politizálni. Híresek voltak elnöki megnyitó beszédei, amelyekben a német zsoldban álló bomlasztó törekvésekkel szállt szembe.

1943. februárjától a Bethlen István által életre hívott Magyar Nemzeti Társaskör, 1943. augusztusától Horthy Miklós kormányzó titkos belső tanácsadó testületének tagja.

Bethlen és Horthy tervei szerint a Lakatos kormányban miniszterelnök-helyettes és a kabinet tulajdonképpen politikai vezére, lett volna, de ezt a németek megtorpedózták, így „csak” kultuszminiszterként lett a kormány tagja.

A háborúból való sikertelen kiugrás és a németek által támogatott nyilas puccs után, végérvényesen visszavonult a politikai élettől és a közszerepléstől.

1951-ben Jászapátiba telepítették ki. A kitelepítés feloldása után is, 1960-ban bekövetkezett haláláig Jászapátiban maradt. Ott is lett eltemetve. Sírja a Nemzeti Sírkert része.

***Az elektronikus kiadást összeállította:
Rakovszky István
© 2007***

*Rakovszky Iván fényképe
Siklóssy László: „Hogyan Épült Budapest”
című könyvében jelent meg 1930-ban.*